

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 7

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 15 februar 1947

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 árg.

Tingingarnar við Bretland um feskfiskasøluna.

Tað er altíð spennigur á fólk, tá ið vit frætta at føroyskir umboðsmenn eru í Bretlandi og tingast um feskfiskakandilin. Tað kemur sjálvandi av, at hann er okkum so týðningarmikil, og vit óttast, at vit skulu missa hann, ella hann skal verða nógv skerdur.

Nú hava menn verið har niðri, og frætt eru hvørji úrslit, teir koma aftur við. Mongdin av fiski, vit sleppa at skipa upp, er ikki at filast á, 20.000 tons fyri summarhálvrið; men tað er, hvussu henda mengd skal býttast sundur millum tey ymisku skipaslegini, vit hava. Vit hava jú trolararnar, snurruváðsbátar, umbygd skip og so tær gomlu sluppurnar, sum fara at royna við snæri. Og viðurskiftini eru tey, at saltfiskaprisurin er góður, men tað eru fær, vit helst vildu havt til saltfiskaveiðuna, og uppaftur tey, vit ynsktu skuldu farið til feskfisk.

Snurruváðsförini eru jú tey, bygd eru til feskfiskaveiðu, tey kunnu ikki so knappliga umleggjast at veiða saltfisk, so sum trolarar og sluppur, og stódd teirra hóskar eisini best til ádurnevndu veiðu. Vit høvdu tí vónað, at Onglendingar fingust at taka feskfiskakvotan frá t. d. snæriskipunum og lagt hann til snurruváðsbátarnar. Men nú siggja vit, at hetta uppskot Løgtingsins ikki hevur notið frama.

Hetta er okkum ikki lagaligt. Vit eru við hesum mestsum komnir millum tveggja hamrar. Vit eru noyddir at *nýta* tann feskfiskakvotu, vit hava fingið. Eingin kann siggja, at tað er til gagns at skjóta hann frá sær. Verður einaferð kanska kvantan avmarkað og strangliga útbýtt, so verður hon sum árin undan krignum ivaleyst sett eftir teirri nægð, ið viðkomandi land árliga hevur flutt á marknaðin. Men menn munnu halda, at snæriskapurin, sum líkindini eru nú, gevur mest av sær at fara til saltfiskin, og snurruváðsförini vildu lagt seg á hin bógvinn til feskfiskin.

Hetta eru vandamál við at gera. Tað er rætt, sum menn siga, at her má verða væl eftir kannað, at kvotan fyri hvønn mánað verður uppbrúkt, og rættvíst verður útbýtt, so eingin verður, sum verður vanbýttur. Men at halda fast um feskfiskahandilin við Bretland mugu

Hitt einasta føroyska tíðarritið.

Vit kunna siga, einasta føroyska tíðarritið, sum nú hevur nógv ár á baki, »Vardin«, kom tverri ongantíð fyri seg aftur.

Tað verður kanska ikki tikið so væl upp, at sóknast verður eftir honum. Men vit halda, at hann hevur havt sín týðning í fólk okkara. Mong eru eisini vordin góð við hann; hann var óivað ætlaður at vera ein varði í føroyskum andslivi, so vit halda ikki, at tað kann verða tikið upp sum ein illvildargerð, um bløð spyrja eftir honum.

Líkindini at fingið hann út skuldu ongantíð verið betur enn nú. Landið meinast at hava havt so góðar innløgur sum ongantíð í søgu tess. Ein nationalur eldur tykist at vera farin um landið hesa tíðina, ið eisini skuldi havt sett sær spor á hesum tí andaliga økinum, og vit hava fingið lært fólk aftur úr Keyptmannahavn, sum útsýnið skuldi havt havt til hin stóra útheimin, so tilfaratrot mátti ikki verið at skylda uppá.

Prentsmíðjurnar hevur altíð verið høgt í, tá ið tosað hevur verið um tíðarritið; men tær eru øktar nú, og einstakar, siggja vit, kunngerar, at tær taka móti prentingararbeiði og avgreiða tað bæði skjótt, væl og virðiliga.

Mangir góðir menn í landinum halda, at vit eru væl búinir at seta sjálvstøðugt ríki á stovn, og visa teir á bróðurin í út norðingi, Íslendingin, at vit skulu taka eftir honum og gera sum hann.

Men skulu vit meta um slík evni, sum her eru havd á máli, so er at nevna, at Íslendingar sigast at fáa frá hondini hundrað tíðarrit forutan tey stóru bókaverkir, bæði bókur skrivaðar av landsins egnum monnum og so týddar úr fremmendum málum.

allir menn vera samdir. So má heldur saltfiskurin verða svikin.

Aftaná at henda greinin er komin blaðnum í hendi frættist, at fingin er í lag ein avgerð um loyvi til trolarar og snurruváðsfær at selja tann fisk, ið býttur sluppunum til, og sum tær kunnu ætlast ikki at vera færar fyri at kunna veiða.

Uttanríkishandilin.

»Landstíðindi« tekur so djárvliga til orða:

»Allir vita, at meginparturin av Europa tørvar mat, einamest fisk. T. d. roynir Russland at fáa sær fatur á saltfiski, sum goldin verður antin við russiskum vørum ella dollars. Russarnir hava verið í Danmark til at keypa saltfisk, klippfisk og lýsi. Hvi eru eingir føroyskir útflutningsmenn komnir í samband við Russarnar? Okkara trolarar tørvar kol, hvussu skjótt kundur vit ikki fingið ein skipsfarm av kóli frá Russunum á Svalbard fyri nakrar trolarafarmar av saltfiski? Ella fingið kólið úr Amerika fyri teir dollars, ið Russarnir høvdu goldið fyri fiskin? Er her ikki nakað fyri okkara handilsstätt at gera, og er tað ikki eyðsæð, at vit mugu vera tilkømnir nú, um vit skulu hava rætt til at liva, og ikki longur hava daddur at ansa okkara handilsviðurskiftum við útheimin?«

Ja, er her ikki nakað at gera fyri okkara handilsmannastätt, má hvør maður spyrja. Ella fyri okkara umboð, hitt háttvirda Løgting? Men her mugu vit taka okkum aftur. Føroya fólk og serliga handilsmannastatturin hava ikki vilja, at Løgtingið skal leggja seg uppi slik mál, tað skal halda seg á sínum egna haga. Tað skal hava umsýn við lendingum og rennum og kanska hava loyvi at skapa okkum eitt snøggilgari rættsskrivingarlag.

Handilsviðurskifti bæði sølu og keypslu tað skal handilsmannastatturin hava undir hond. Soleiðis frættist, at Tingmenn svaraðu, tá ið kríggið var brostið á, og Løgtingið tosaði um viðatrotið: Balslev, Timburhandilin o. a. góðir menn fóru óivað at greiða teir lutir, Løgtingið hevði annað at takast við enn at handla. Undir hinum krignum »seldu teir grýn«, og tá gekk gamli Tróndur aftur, so eingin fekk frið fyri honum, hetta Løgtingið skuldi ikki bera seg so at. Men tá ið so Balslev og hinir høvdu gloymt at fáa okkum viðin, tá fekk hitt neyðar Løgtingið — 25-mannatingið — oman yvir seg. Jú, altíð er onkur at tveita skuldina oman á, tá ið fast stendur. Danskurin hann hevur verið hentur, og vituligt fær hann mestu ábreiðslurnar lag at vit ikki hava fingið handil í lag við Russin.

Tað hevur ikki verið sørt, at vit

hava erpað okkum av teimum góðu handilslíkindum, vit fingi í lag við Ongland. Men er tað so nógv at takka okkum ella handilsmannastätti okkara fyri? Var tað ikki kríggið, sum blakaði okkum hetta ríkidemið í nevan? Tað er lítið frættist um serligt initiativ frá handilsmonnum ta tíðina. Tað, sum vit mest minnst frá teirri tíðina, eru teir meinbogar, handilsmannastatturin royndi at leggja fyri tveimum monnum, sum Løgtingið sendi til Onglands at tingast við Onglendingar um handilsviðurskifti.

Vit hava eisini hoyrt, at handilin millum Føroyar og Danmarkar undan hesum tíðarskeiðnum hevur fingið harðar atfinningar: Vit hava verið undir einum handilsmonopoli, bundnir sum ein jolla til Danmarkar og ongastaðni slopnir, og tí hevur handilsmannastatturin ikið á knænum. Men nú søu vit, so brátt sum ferðandi var aftur til hin stóra staðin við Oyrasund, hvussu danskar vøru fløddu inn á okkum — fyri milliónir av vørum og ringast av øllum: ónyttuvørum, sum Danir kanska sjálvir ikki sluppu av við har niðri. Og saltfiskin, vit seldu, keyptu danskir keypmenn frá okkum, sum so seldu hann aftur til fólkini á meginlandinum. Verður slíkt framflutt, fáa vit stjórnarmálaskipanin í nasarnar. Tað málið bindur alt. Vit eru ikki sjálvstøðug, vit verða umboðað av øðrum landi. Hatta er tann gamla visan. Men hava vit hoyrt graml um, at nakar her hevur roynt at fingið handil í lag nakra aðra staðni enn har, vit hava hann?

Tað fyrsta okkum er borið um slík tiltøk er kólið hjá Poul Nielsen úr Polen.

Íslendingar, hava vit frætt, grava Europa runt at finna keyparar og seljarar. Tað er ikki tað land, teir ikki njósnast í. Handilssáttmáli teirra við Russland er tiltikin.

Nei, vit skulu ikki leggja skuld á aðrar. Vit skulu, sum »Landstíðindi« tekur til, hava daddur at styðja okkum til. Vit tosa tónanna millum, og einki annað fæst burtur úr. Vit mugu lærast. Stjórnarmálið greiðir ikki alt. Okkara viðurskifti við útheimin er hin týðningarmiklasti táttur í samfelagslivi okkara — og vit kunna ikki siga, at vit har enn kunna hava orsakir til at binda okkum sigurskransar.